

Motion till riksdagen 2021/22:3270

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabellen i motionen.

Anslagsfördelning

Tabell Anslagsförslag 2022 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 810 253	1 160 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	42 743 597	1 528 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	11 423 145	989 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 684 009	±0
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	136 864	±0
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 545 600	±0
1:7 Europeiska socialfonden plus m.m. för perioden 2021–2027	225 000	±0
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	43 099	±0
1:9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	80 220	±0
1:10 Bidrag till administration av grundbeloppet	59 168	±0
1:11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	±0
1:12 Bidrag till lönegarantiersättning	1 310 000	±0
1:13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	4 771 685	±0
1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 094 895	350 000

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:15 Omställnings- och kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen	75 000	±0
2:1 Arbetsmiljöverket	737 550	100 000
2:2 Arbetsdomstolen	35 448	±0
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722	±0
2:4 Medlingsinstitutet	56 720	±0
2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	39 448	±0
2:6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000	20 000
99:1 Flyttbidrag	±0	200 000
Summa	94 025 726	4 347 000

Anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Coronapandemin har slagit hårt mot svensk ekonomi och arbetsmarknad. Under 2020 varslades rekordmånga om uppsägning, arbetslösheten steg kraftigt och antalet långtidsarbetslösa ökade. Under 2021 har utsikterna för svensk ekonomi och arbetsmarknad förbättrats, men återhämtningen är ojämn mellan näringsgrenar och grupper av arbetslösa. Samtidigt som antalet arbetslösa successivt minskar är långtidsarbetslösheten fortsatt mycket hög. Närmare hälften av de inskrivna på Arbetsförmedlingen, 188 000 personer, är långtidsarbetslösa. Mer än hälften av dem har varit arbetslösa i mer än två år. Utan kraftfulla åtgärder är risken uppenbar att långtidsarbetslösheten biter sig fast på en hög nivå med stora kostnader för såväl individ som samhälle. Samtidigt är Arbetsförmedlingen under stark press till följd av nedskärningar, uppsägningar och pågående reformering. Om Arbetsförmedlingen ska kunna hantera den höga arbetslösheten och erbjuda de arbetslösa vägledning, stöd och utbildning krävs mer resurser. Regeringens satsningar på området är otillräckliga.

Till följd av de kraftiga nedskärningarna inom Arbetsförmedlingen saknas i dag ett fast bemannat arbetsförmedlingskontor på många orter. På flera av dessa orter är långtidsarbetslösheten mycket hög. Långtidsarbetslösa behöver ofta betydligt mer stöd än arbetslösa som varit utan arbete en kortare tid. Fysiska möten och kontinuitet är avgörande. Det är uppenbart att nuvarande ordning, där det saknas fasta bemannade arbetsförmedlingskontor i en majoritet av de kommuner som har högst andel långtidsarbetslösa, inte fungerar.

För att motverka långtidsarbetslösheten föreslår Vänsterpartiet att det inrättas särskilda arbetsförmedlingskontor i de kommuner där andelen långtidsarbetslösa är högst och där det i dag saknas ett fast bemannat arbetsförmedlingskontor. Satsningen beräknas kosta 660 miljoner kronor per år. Därutöver tillför vi ytterligare 500 miljoner kronor per år i syfte att förstärka Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader. Sammanlagt föreslår Vänsterpartiet därför en ökning av anslaget med 1 160 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2022.

Anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Arbetslöshetsförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Så har det inte varit under lång tid, till följd av högerregeringens nedmontering av a-kassan 2006–2008.

Under förra mandatperioden genomförde Vänsterpartiet och regeringen vissa förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen. För att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring måste dock fler åtgärder vidtas. De höjda ersättningsnivåer och förbättrade kvalificeringsvillkor som infördes under 2020 är ett viktigt steg på vägen.

Regeringen föreslår att de tillfälliga förbättringar av a-kassan som infördes 2020 ska kvarstå under 2022 och upphöra att gälla den 1 januari 2023. Vänsterpartiet vill i stället tills vidare permanenta dessa regler och nivåer. Vi menar dock att nedsättningen till ett lägre tak vid dag 101 ska slopas. Till detta ändamål anslås 800 miljoner kronor 2022. För åren 2023 och 2024 föreslås anslagshöjningen bli 5 500 miljoner kronor. Statens ökade utgifter på detta utgiftsområde kompenseras av ökade skatteintäkter. Den offentligfinansiella effekten blir 400 miljoner kronor 2022, 2 400 miljoner 2023 och 2 200 miljoner 2024. Därtill vill vi återinföra ett studerandevillkor i arbetslöshetsförsäkringen för att göra det möjligt att kvalificera sig till försäkringen för den som studerat och aktivt söker arbete. Vi föreslår därför en ökning av anslaget med 1 700 miljoner kronor. Den offentligfinansiella effekten av förslaget beräknas vara 1 100 miljoner kronor.

Vänsterpartiet avvisar regeringens satsning på s.k. matchningstjänster, dvs. upphandlade förmedlingstjänster via externa aktörer, och minskar därmed anslaget med 842 miljoner kronor 2022. Vi anser att dessa resurser bör läggas på att rusta och stödja arbetslösa – inte på att berika privata välfärdsprofitörer. Vi avvisar även regeringens förslag om att återinföra karensdagarna i a-kassan fr.o.m. 2023. Detta medför en ökning av anslaget dessa år med 345 miljoner kronor.

Vänsterpartiet föreslår förändringar i regelverket kring etablering av nyanlända. Vi vill förlänga den tid nyanlända kan delta i etableringsprogrammet och därmed ta del av etableringsinsatser och etableringsersättning, så att tiden bättre motsvarar den tid det tar att etablera sig på arbetsmarknaden. Vi vill också höja etableringsersättningen och ge kommunerna bättre möjlighet att samordna etableringsinsatser. Vi menar att staten behöver ta ett större ansvar för etableringspolitiken och finansieringen av den, för att undvika att kommunerna tvingas bära orimligt stora kostnader för ett i grunden nationellt ansvar. Förslaget innebär minskade utgifter för ersättningar kopplade till anslaget som därmed föreslås minskas med 100 miljoner kronor 2022, 340 miljoner kronor 2023 och 530 miljoner kronor 2024. Vänsterpartiets förslag för en starkare etableringspolitik återfinns i motionen Stärkt statligt ansvar för nyanländas etablering (2021/22:919). Den samlade kostnaden för vårt förslag uppgår till 540 miljoner kronor 2022, 820 miljoner kronor 2023 och 1 070 miljoner kronor 2024 och bygger på beräkningar från riksdagens utredningstjänst (dnr 2021:697). Kostnaden för att ge kommunerna bättre möjlighet att samordna etableringsinsatser återfinns på utgiftsområde 25.

Vänsterpartiet föreslår ett förändrat arbetsmarknadsbegrepp i sjuk- och aktivitetsersättningen. Förändringen påverkar även utgiftsområde 10 och beskrivs närmare i motionen En fungerande sjukförsäkring (2021/22:2595) och motionen Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (2021/22:3210). Anslaget föreslås minskas med 30 miljoner kronor 2022 och 50 miljoner kronor 2023 och 2024.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 1 528 miljoner kronor.

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

I ett läge med hög arbetslöshet och en historiskt hög långtidsarbetslöshet är behovet av en aktiv arbetsmarknadspolitik mycket stort. Regeringens satsningar på området motsvarar inte de omfattande behoven. Vänsterpartiet vill se en betydligt mer ambitiös arbetsmarknadspolitik för att rusta och stödja dem som står utan jobb, i synnerhet den växande gruppen långtidsarbetslösa. Vi vill bl.a. inrätta särskilda arbetsförmedlingskontor i de kommuner där andelen långtidsarbetslösa är högst och där det i dag saknas ett fast bemannat arbetsförmedlingskontor. På dessa kontor ska de långtidsarbetslösa erbjudas riktade arbetsmarknadspolitiska program och insatser. För detta ändamål avsätter vi 340 miljoner kronor 2022 inom ramen för detta anslag. Därutöver tillför vi 1 000 miljoner kronor till anslaget i syfte att förstärka arbetsmarknadspolitiken också i övrigt och stegvis börja nå de nivåer som är lämpliga för en effektiv, heltäckande och aktiv arbetsmarknadspolitik.

Vänsterpartiet avvisar regeringens satsning på s.k. matchningstjänster inom ramen för anslag 1:3 och minskar därmed anslaget med 351 miljoner kronor 2022. Vi anser att dessa resurser ska läggas på att rusta och stödja arbetslösa – inte på att berika privata välfärdsprofitörer.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 989 miljoner kronor.

Anslag 1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

För att finansiera våra förslag för en starkare etableringspolitik, som beskrivs ovan, föreslås en höjning av anslaget med 350 miljoner kronor 2022, 790 miljoner kronor 2023 och 1 160 miljoner kronor 2024.

Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverket har en central roll i arbetet för en bättre arbetsmiljö. Myndigheten utövar tillsyn, tar fram föreskrifter och genomför analyser. Under förra mandatperioden tillförde Vänsterpartiet och regeringen mer resurser till Arbetsmiljöverket, bl.a. för att öka antalet inspektörer. Detta arbete behöver fortsätta.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens förslag om att tillföra 10 miljoner kronor per år till anslaget perioden 2022–2024 i syfte att stärka arbetet mot arbetslivskriminalitet. Vi välkomnar även regeringens förslag om att tillföra 25 miljoner kronor 2022, 50 miljoner kronor 2023 respektive 75 miljoner kronor 2024 till utökad tillsyn av arbetsmiljön. Vi kan dock konstatera att regeringens satsning är otillräcklig.

Arbetsmiljöverket behöver få ökade resurser till, och prioritera upp, arbetet med tillsyn, inspektion och kontroll. För att upprätthålla, utveckla och förstärka myndighetens viktiga arbete förstärker vi Arbetsmiljöverkets anslag. Därigenom kan fler inspektörer anställas och fler inspektioner genomföras. På så sätt garanteras långsiktigheten i arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljöverket behöver även ges mer resurser till särskilda uppdrag i form av tillsynsinsatser, analyser och kunskapsammanställningar m.m. Uppdragen ger möjlighet att genomföra riktade insatser och analyser av specifika branscher och företeelser på

arbetsmarknaden. För att myndigheten ska kunna genomföra dessa uppdrag krävs extra resurser.

Resurserna till skyddsombuden, som har en central roll i det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet, behöver öka. För att skyddsombuden ska kunna utföra sitt uppdrag behöver de ges goda förutsättningar för utbildning, vidareutbildning och fortbildning. För att stärka utbildningen av skyddsombud behöver mer resurser avsättas.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet därför en ökning av anslaget med 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2022.

Anslag 2:6 Regional skyddsombudsverksamhet

De regionala skyddsombuden gör ett viktigt arbete dels för att stödja lokala skyddskommittéer, dels för att täcka upp där det inte finns någon skyddskommitté. Det senare är särskilt vanligt där behoven av skyddsarbete är som störst. De fackliga centralorganisationerna behöver ett större ekonomiskt stöd än i dag för att stärka detta arbete. Vi föreslår därför en ökning av anslaget med 20 miljoner kronor.

Nytt anslag 99:1: Flyttbidrag

En historisk satsning på fossilfri industri genomförs nu i Norrland. Satsningarna sker primärt i tre kommuner: Skellefteå, Boden och Gällivare. I Skellefteå byggs en batterifabrik som förväntas ge ca 6 000 arbetstillfällen. I Boden planeras ett fossilfritt stålverk som förväntas ge ca 1 500 arbetstillfällen. I Gällivare byggs världens största vätgasanläggning m.m., vilket förväntas ge ca 2 500 arbetstillfällen. Totalt beräknas satsningarna ge ca 10 000 arbetstillfällen.

Regeringen har tillsatt en särskild samordnare för satsningarna i Norr- och Västerbotten. Samordnaren har i uppdrag att främja koordineringen i arbetet med insatser av betydelse för större företagsetableringar och företagsexpansioner i de båda länen. Enligt samordnarens bedömning kommer det att behövas ett tillskott på omkring 100 000 personer i Norr- och Västerbotten fram till 2035. Utöver de ca 10 000 arbetstillfällen som skapas inom den fossilfria industrin tillkommer, enligt samordnarens bedömning, ytterligare ca 50 000 arbetstillfällen hos underleverantörer, servicesektor, nya företag och offentlig sektor. Sammantaget kommer behovet av arbetskraft att vara stort inom flera olika sektorer i Norr- och Västerbotten. För att täcka arbetskraftsbehovet krävs att människor flyttar till Norr- och Västerbotten från andra delar av Sverige.

Vänsterpartiet föreslår att det införs ett flyttbidrag för personer som får jobb i ett bristyrke i en kommun med arbetskraftsbrist inom stödområde A och B. Förslaget syftar till att dels underlätta för personer att flytta till kommuner med brist på arbetskraft, dels underlätta för kommuner med arbetskraftsbrist att få tag på den arbetskraft som behövs. Bidraget ska omfatta såväl arbetssökande som personer som har en anställning, täcka omkostnader för flytt (transport av bohag m.m.) om max 30 000 kronor, täcka omkostnader motsvarande 3 månadshyror för en genomsnittlig trerumslägenhet, max 25 000 kronor, och administreras av Arbetsförmedlingen. Satsningen beräknas kosta 200 miljoner kronor per år, vilket tillförs på ett nytt, särskilt anslag.

Nooshi Dadgostar (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Maj Karlsson (V)

Håkan Svenneling (V)

Ali Esbati (V)

Tony Haddou (V)

Karin Rågsjö (V)

Jessica Wetterling (V)